

ARSENICPLATFORM

HUSRB/1002/121/075

PROBLEMI VODOSNABDEVANJA NA TERITORIJI AP VOJVODINE

A vízellátás problémái Vajdaság AT területén

Profesor dr Božo Dalmacija

Department za hemiju, biohemiju i zaštitu životne sredine

Prirodno-matematički fakultet u Novom Sadu

Újvidéki Tudományegyetem, Természettudományi-matematikai Kar

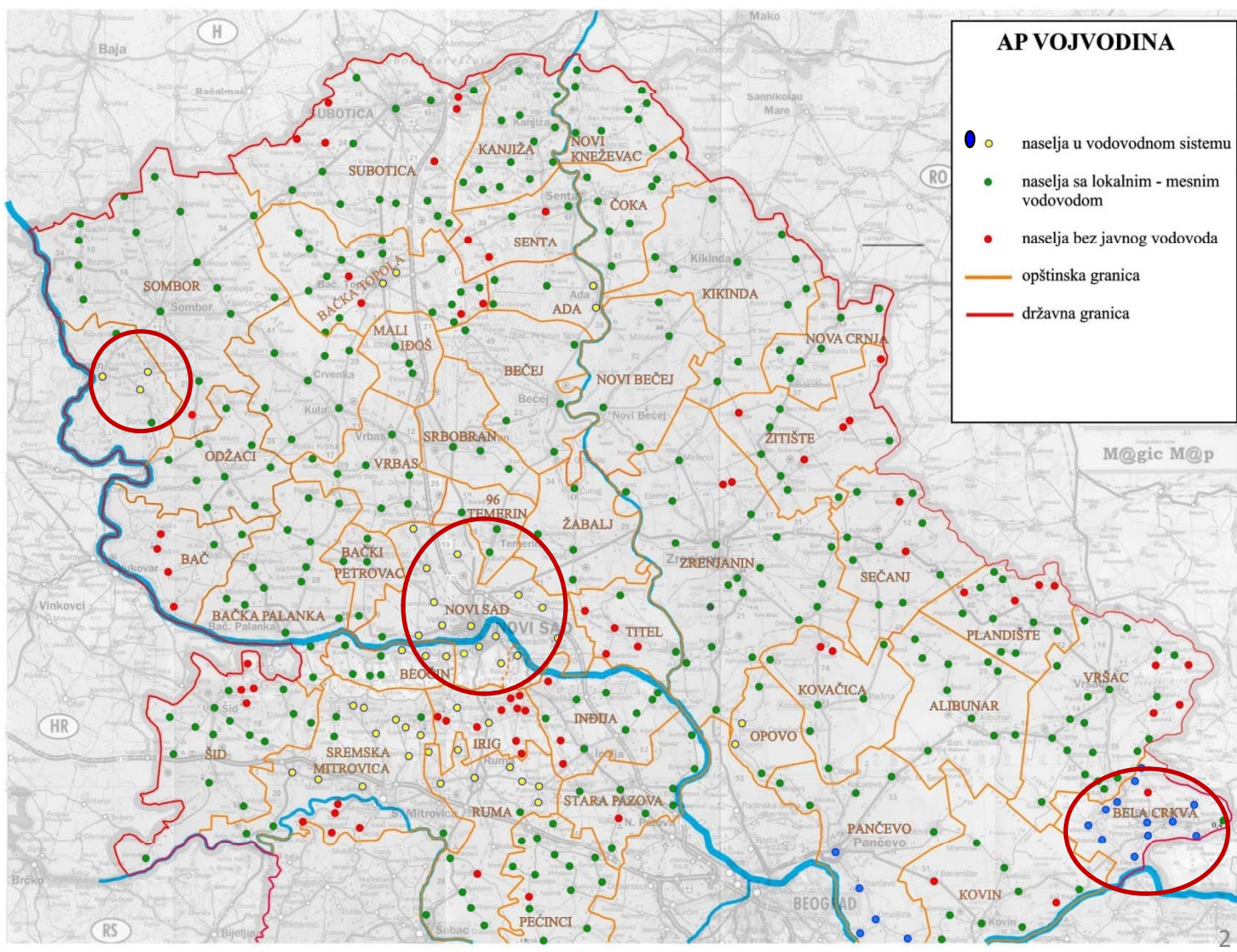
Projekat sufinansira
Evropska unija

Kikinda, 23- 24.02.2012.

Mađarska-Srbija
IPA prekogranični program

Vodovodi u AP Vojvodini Vajdaság AT vízvezetékai

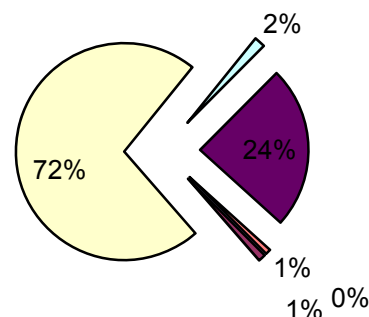
IZVORIŠTA VODE ZA PIĆE U AP VOJVODINI

Javno snabdevanje stanovništva AP Vojvodine (R.Srbija) vodom orjentisano je isključivo na korišćenje podzemnih voda iz različitih vodonosnih sredina.

A lakosság vizellátása a Vajdaságban (R. Szerbia) kizárólag a különböző vízhozó rétegekből összetevődő talajvizre orijentált.

Odnos broja bunara u zavisnosti lokacije u izdani (resursu vode za piće u AP Vojvodini)

- Прва издан (Első vízhozó réteg)
- Прва издан и Основни водоносни комплекс (Első vízhozó réteg és OVK)
- Основни водоносни комплекс (ОВК) (Alap vízhozó réteg(OVK))
- ОВК и Водоносна средина плиоцена (OVK és pliocén vízhozó réteg)
- Водоносна средина плиоцена (Pliocén vízhozó rétege)
- Пренеогене творевине (Preneogén képződmények)

	Prva izdan	Prva izdan i OVK	Osnovni vodonosni kompleks (OVK)	OVK i Vodonosna sredina pliocena	Vodonosna sredina pliocena	Preneogene tvorevine
	Első vízhozó réteg	Első vízhozó réteg és OVK	Alap vízhozó réteg(OVK)	OVK és pliocén vízhozó réteg	Pliocén vízhozó rétege	Preneogén képződmények
Broj bunara Kutak száma	112+9 forrás	18	1188	27	399	4+9 forrás
Q (l/s)	1620	254	3720	94	919	21

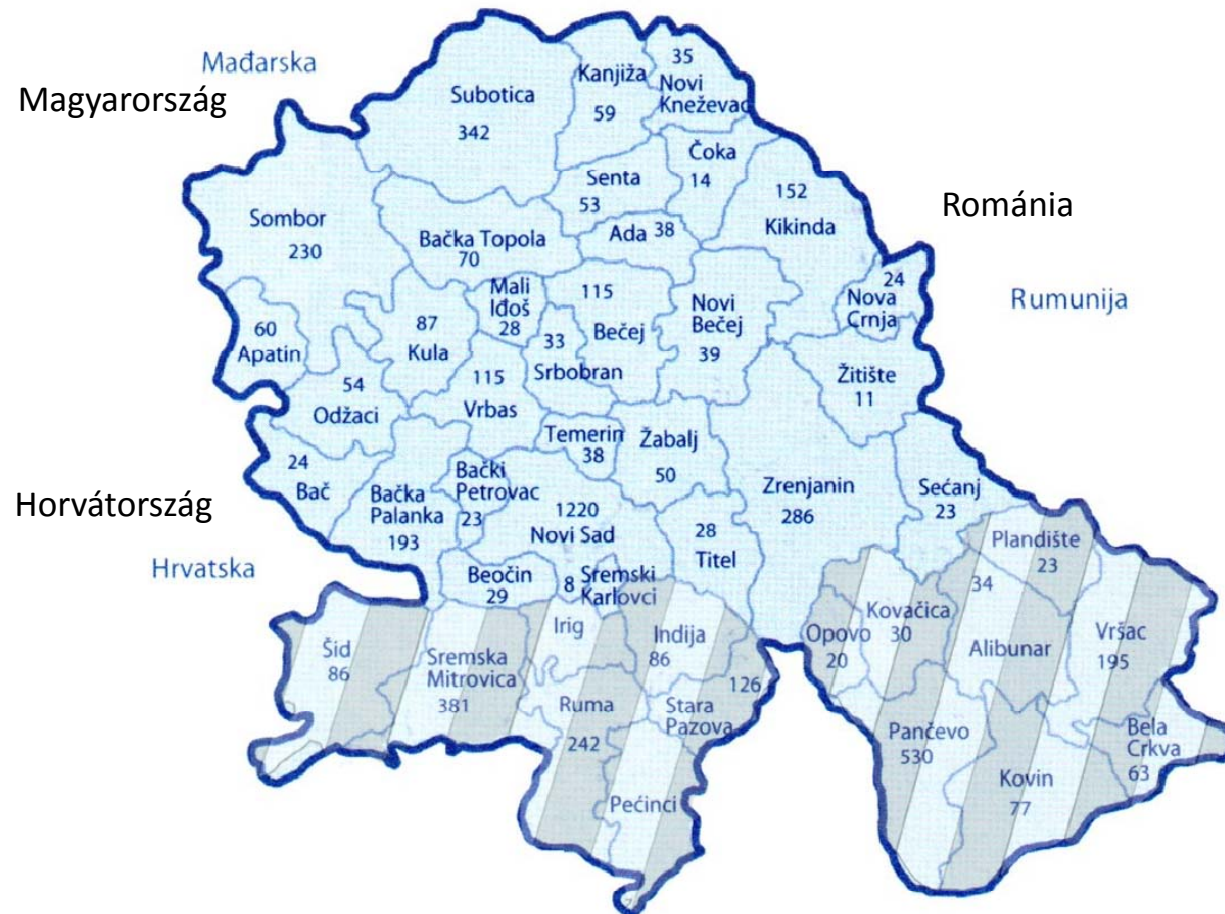
Mađarska-Srbija
IPA prekogranični program

Ukupno se zahvata vodu za vodosnabdevanje stanovništva 6.6 m³/s

A lakosság vízellátására 6.6 m³/s víz van felfogva összesen

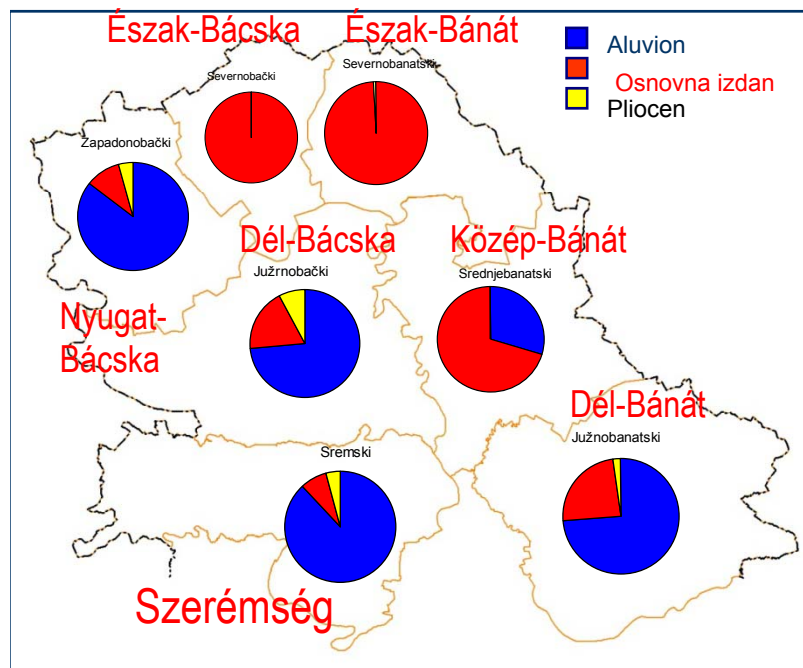
Prosečno dnevno zahvatanje podzemne vode po opštinama (l/s)

Az átlagos napi talajvíz mennyisége (hozama) az önkormányzatokra lebontva

Potencijalna količina podzemnih voda (l/s)

A talajvíz potenciális mennyisége

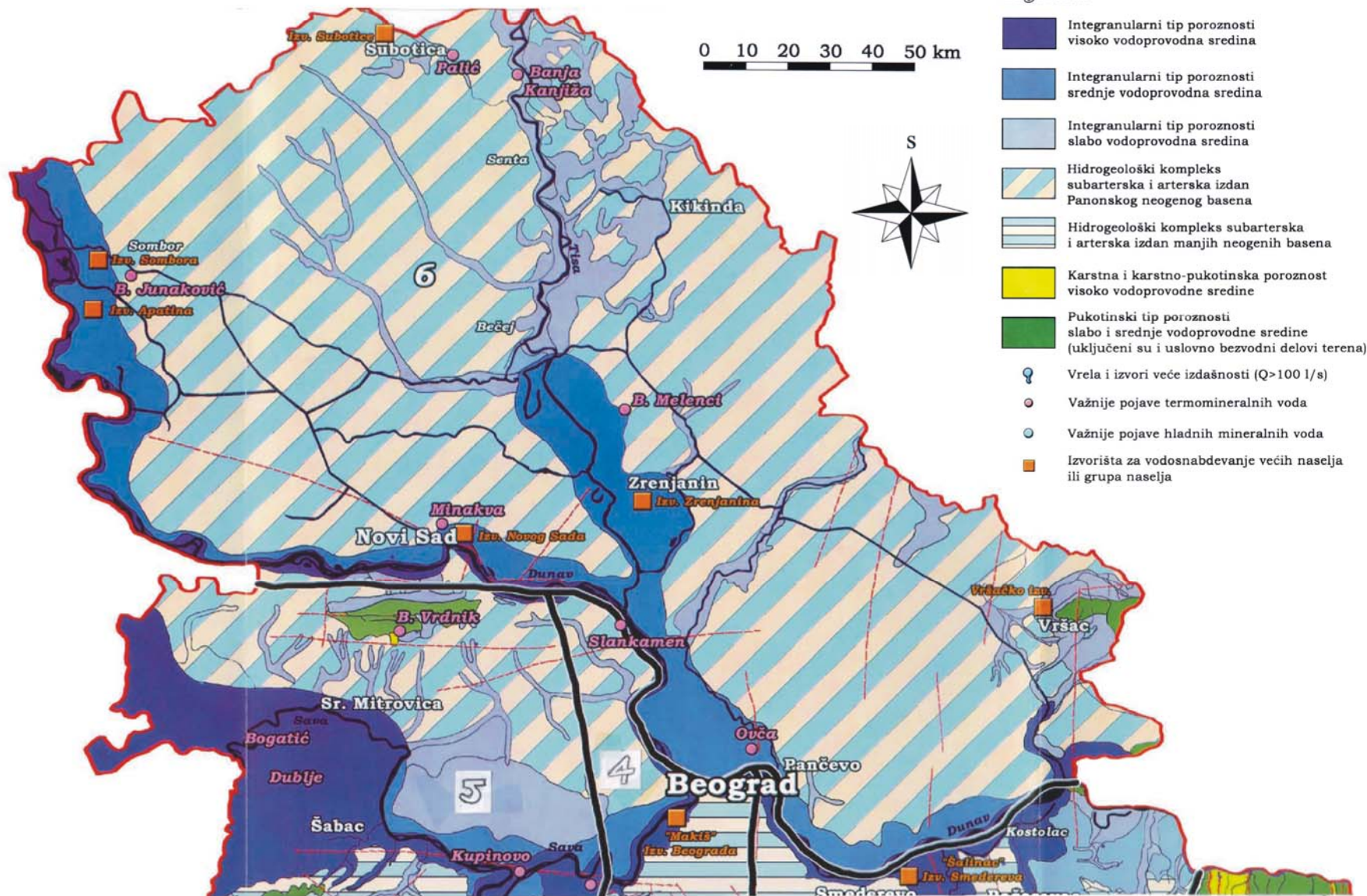

REZERVA 31 m³/s

Kikinda, 23- 24.02.2012.

Okrug	Aluvion	Osnovna izdan	Pliocén	Ukupno
Körzet	Aluvion, Hordalék	Alap réreg	Pliocén	Összes
1. BAČKA (ukupno) Bácska (összes)	6474	2150	453	9087
Severnobački (Északbácska)		995		995
Zapadnobački (Nyugatbácska)	3750	457	183	4390
Južnobački (Délbácska)	2724	698	280	3702
2. BANAT (ukupno) Bánát (összes)	2916	2763	84	5763
Severnobanatski (Északbánát)		991	8	999
Srednjobanatski (Középbánát)	400	950		1350
Južnobanatski (Délbánát)	2516	822	76	3414
3. SREM (ukupno) Szerémség (összes)	6220	550	296	7066
Sremski (Szerémség)	6220	550	296	7066
Veštačko prihranjivanje		9500		9500
Ukupno VOJVODINA Vajdaság összes	15610	9500	5463	31416

HIDROGEOLOŠKA KARTA VOJVODINE 1:1.000.000

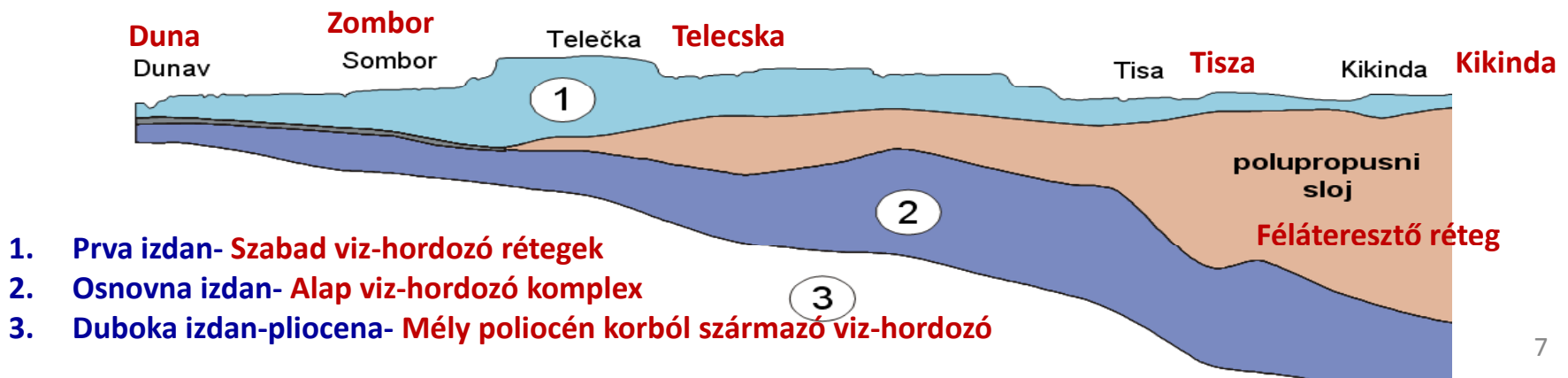

PEVI PROBLEM: Osobine podzemne vode u AP Vojvodini

Talajvizek tulajdonságai az Vajdaság AT területén

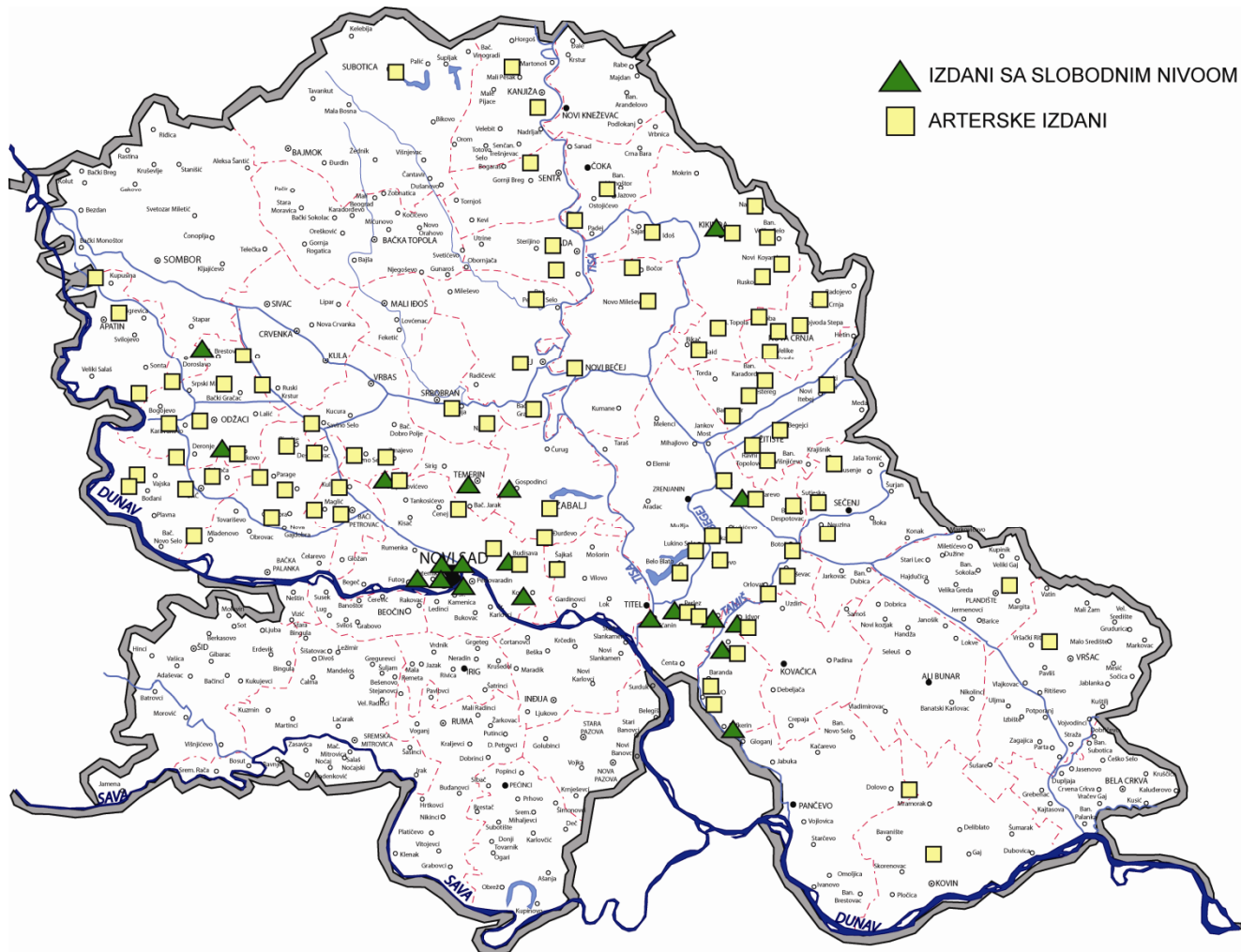
- **Slobodne izdani (1):** Povećan sadržaj organskih materija, ukupna mineralizacija, gvožđe, amonijak, mangan... Podzemne vode u površinskim slojevima zemljišta. Izložene zagađenju i malo upotrebljive (izuzev u priobalju reka).
- **Osnovni vodonosni kompleks (2):** prirodne organske materije, mestimično ukupna mineralizacija, gvožđe, amonijak, arsen... Glavni izvor vodosnabdevanja stanovništva.
- **Vodonosni horizont pliocenske starosti (3):** visoka mineralizacija, gvožđe, mangan... Koristi se za vodosnabdevanje, ali manje, limitirane količinom i kvalitetom vode.

- Szabad víz-hordozó rétegek (1) megnövekedett szervesanyag tartalom, teljes mineralizáció, vas, ammónia, mangán... Talajvizek a felső földrétegekben. Szennyezésnek kitétek és kevésbé alkalmazhatóak (kivéve a folyóparokat).
- Alap víz-hordozó komplex (2) természetes szervesanyag tartalom, helyenkénti teljes mineralizáció, vas-, ammónia, arzén ... A lakosság vízellátásának, fő vízforrása.
- Pliocén korú víz-hordozó réteg (3) magasfokú mineralizáció, vas, mangán.... A vízellátásra használatos, de kisebb mértékben, limitáltsága jelenős a víz mennyisége és minősége miatt

Karta rasprostranjenja „žutih“ voda u AP Vojvodini sa povećanim sadržajem huminskih materija

A „sárga“ vizek eloszlásának térképe Vajdaság AT területén a megnövekedett humin anyagok mennyiségével

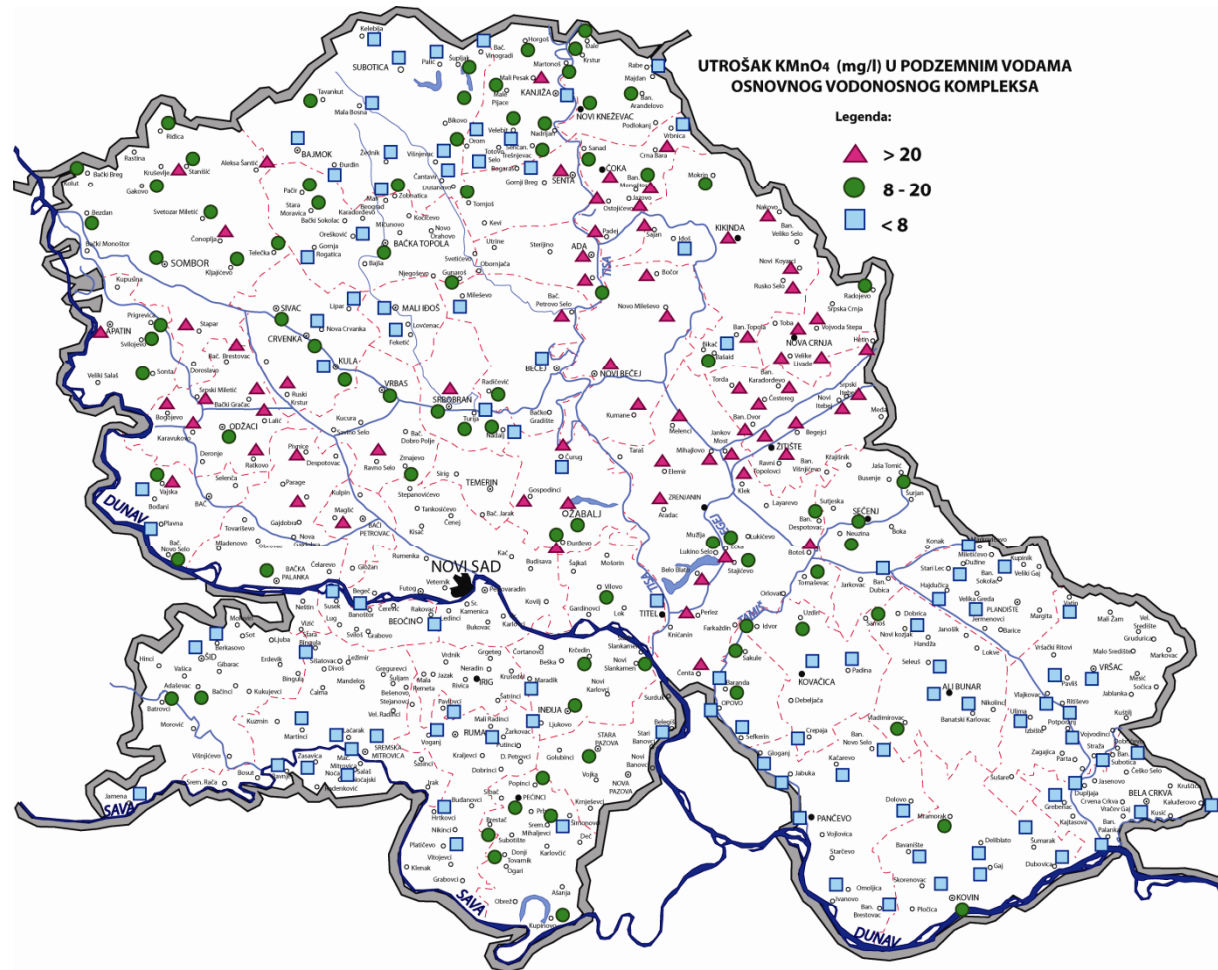

Mađarska-Srbija
IPA prekogranični program

Kvalitet resursa u pogledu sadržaja organskih materija

A források minősége a szervesanyag tartalom szempontából

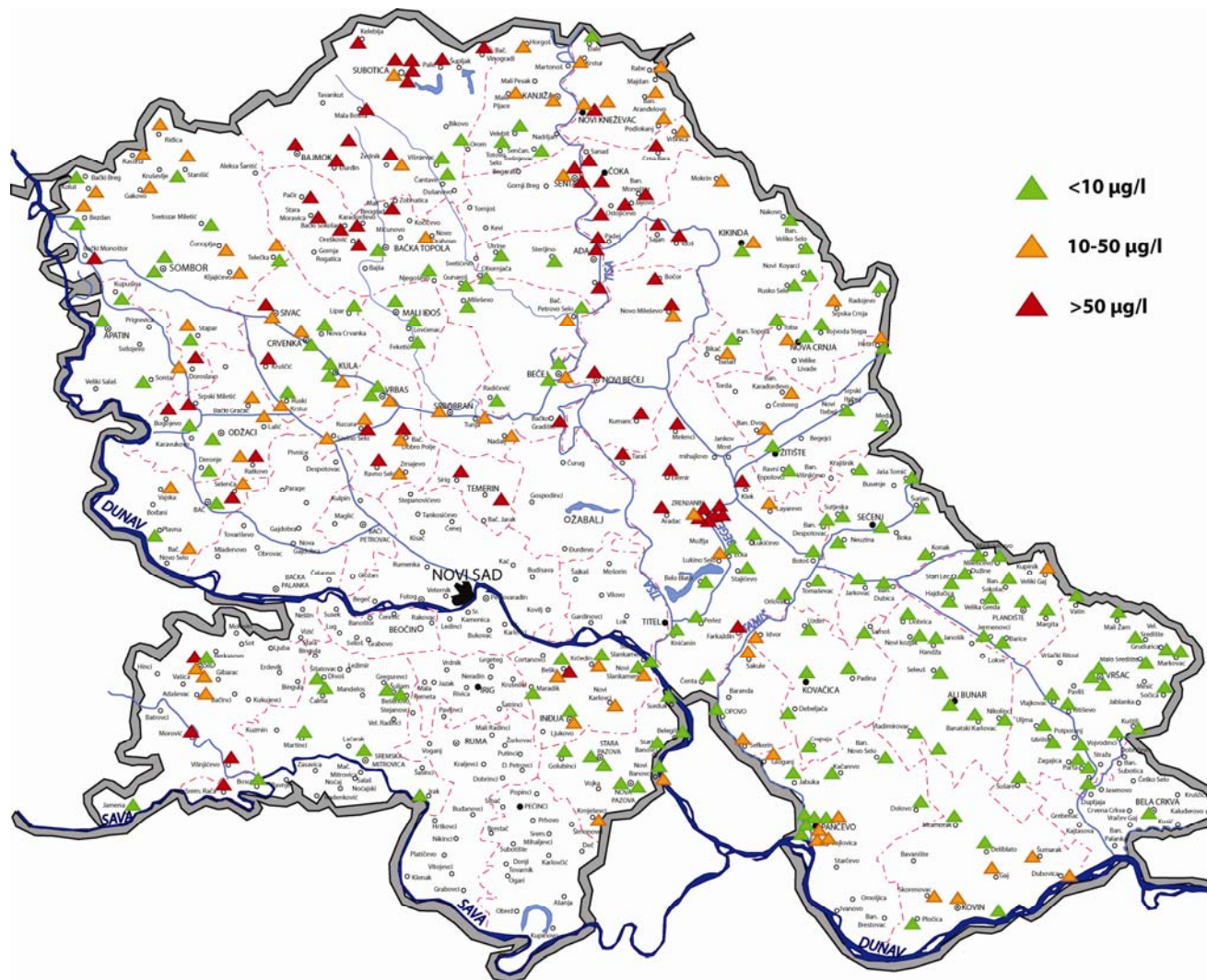
Kikinda, 23- 24.02.2012.

Mađarska-Srbija
IPA prekogranični program

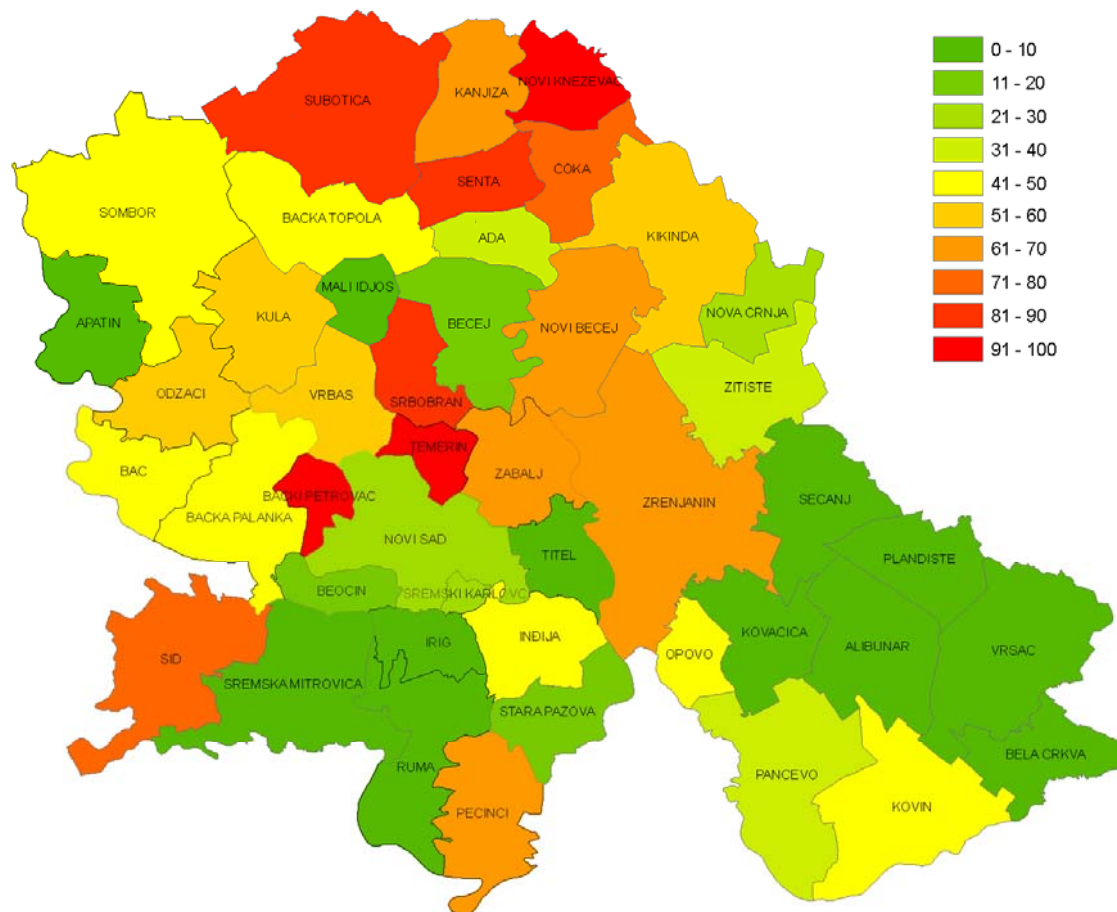
Arsen u podzemnoj vodi

Arzén a talajvízben

Kikinda, 23- 24.02.2012.

Procentualna zastupljenost bunara u opštinama čija voda sadrži arsen iznad 10 µg/l, a koji služe za snabdevanje stanovništva vodom za piće

Procentualna zastupljenost bunara u Opštinama čija voda sadrži arsen iznad 10 µg/l, a koji služe za snabdevanje stanovništva vodom za piće

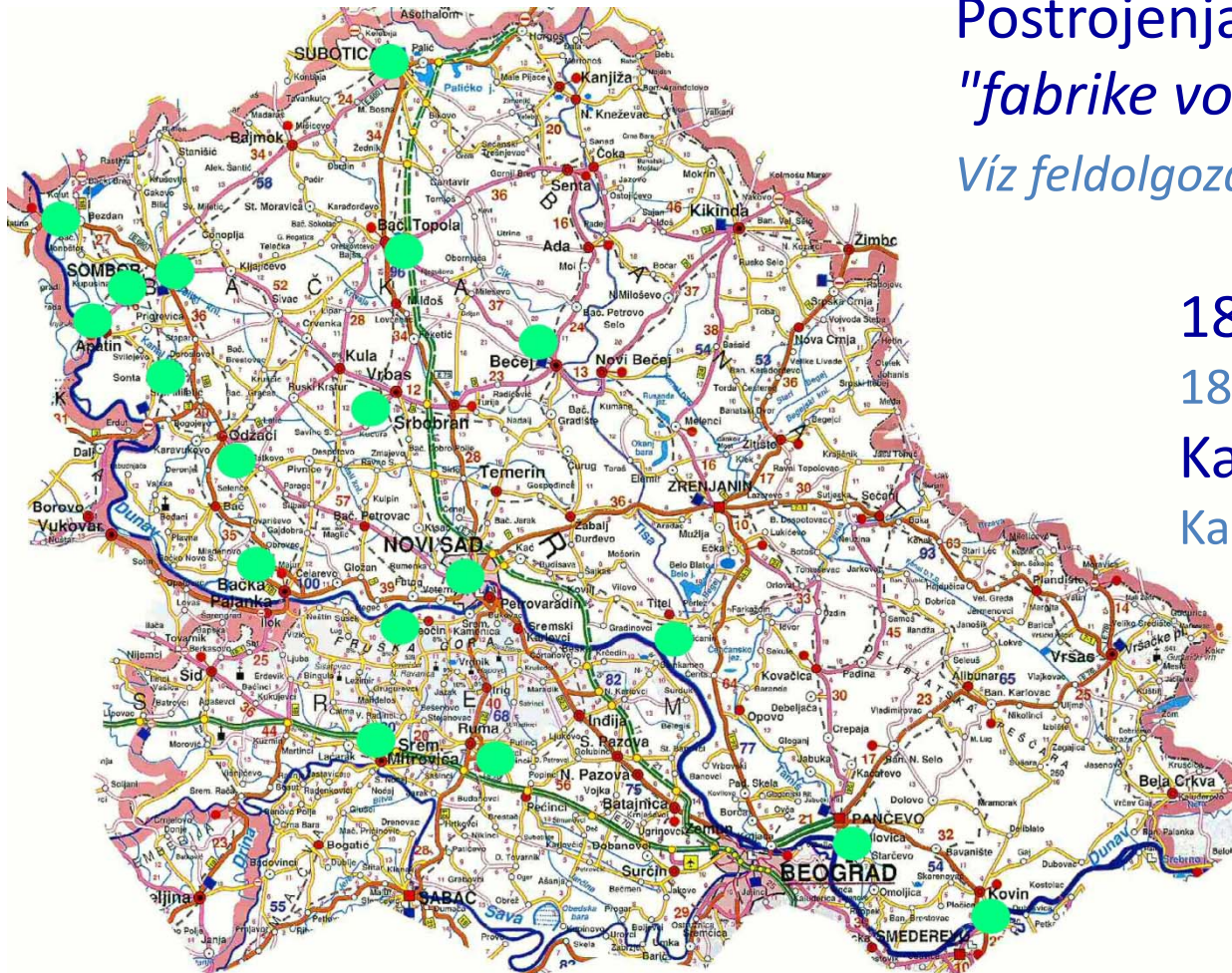
A kutak előfordulási gyakoriságának százalékos összetétele a körzetekben melyek vize 10 µg/l feletti arzénmennyiséget tartalmaz és amelyek a lakosság ivóvíz ellátására szolgálnak

Mađarska-Srbija
IPA prekogranični program

DRUGI PROBLEM: Nedovoljan broj postrojenja za preradu vode za piće

Második probléma: Nem elegendő számú ivóvíztisztító telep

Postrojenja za preradu vode –
"fabrike vode"

Víz feldolgozására - "Vízgyárak"

18 PPV u Vojvodini
18 Vízfeldolgozó Vajdaságban
Kapacitet: 20-1500 l/s
Kapacitás: 20-1500 l/s

TREĆI PROBLEM: Loš kvalitet isporučene vode za piće

Rezultati ispitivanja higijenske ispravnosti (fizičko-hemijski parametri) vode za piće po okruzima

Harmadik probléma : rossz minőségű ivóvíz, víz higiénias minőségvizsgálatának eredményei (fizikai-kémiai paraméterek)

District	Total No. Samples	% unsatisfactory	Cause of unsatisfactory status
Južnobački Délbácskai	790	77	colour, KMnO₄ consumption , conductivity, ammonia , arsenic , chloroform, nitrites, iron, manganese, turbidity, odour, chlorides, trihalomethane, sodium, nickel, fluorine, suspended solids
Zapadnobački Nyugatbácskai	132	92	colour, turbidity, iron, KMnO₄ consumption , ammonia , arsenic , chlorides, combustible matter
Severnobački Északbácskai	493	94	colour, odour, turbidity, ammonia , iron, arsenic , nitrites, potassium, mineral oils
Severnobański Északbánáti	412	98	colour, KMnO₄ consumption , conductivity, ammonia , turbidity, iron, odour, chlorides, arsenic ,
Srednjobanatski Középbánáti	624	100	colour, KMnO₄ consumption , arsenic , conductivity, ammonia , turbidity, nitrites, iron, phosphates, chlorides, arsenic
Južnobański (Délbánát)	43	88	boja, mutnoća, amonijak , gvožđe, utrošak KMnO₄ , elektroprovodljivost, hloridi, miris
Sremski (Szerémség)	360	25	mangan, amonijak , boja, nitriti, gvožđe, mutnoća

Rezultati ispitivanja higijenske ispravnosti (mikrobiološki parametri) vode za piće po okruzima Víz higiénias minőségvizsgálatának eredményei (mikrobiológiai paraméterek)

District	Analysis of microbiological parameters-mikrobiológiai paraméterek elemzése		
	Total No. Samples	% unsatisfactory	Cause of unsatisfactory status
Južnobački <i>Délbácskai</i>	889	33	aerobic mesophilic bacteria, coliform faecal bacteria, Increased no. coliform bacteria, <i>Proteus</i> species, faecal streptococcus, <i>Pseudomonas aeruginosa</i>
Zapadnobački <i>Nyugatbácskai</i>	132	6	Increased no. coliform bacteria, sulphur reducing clostridia, <i>E. Coli</i> , aerobic mesophilic bacteria,
Severnobački <i>Északbácskai</i>	1380	18	aerobic mesophilic bacteria, Increased no. coliform bacteria, <i>Proteus</i> species, coliform faecal bacteria, <i>Pseudomonas aeruginosa</i> , faecal streptococcus, sulphur reducing clostridia
Severnobanatski <i>Északbánáti</i>	633	27	aerobic mesophilic bacteria, coliform faecal bacteria, faecal streptococcus, Increased no. coliform bacteria, <i>Pseudomonas aeruginosa</i> , <i>Proteus</i> species
Srednjobanatski <i>Középbánáti</i>	1582	31	aerobic mesophilic bacteria, Increased no. coliform bacteria, <i>Proteus</i> species, coliform faecal bacteria, <i>Pseudomonas aeruginosa</i> , faecal streptococcus, sulphur reducing clostridia
Južnobanatski <i>(Délbánát)</i>	43	21	aerobne mezofilne bakterije, fekalne koliformne bakterije
Sremski <i>(Szerémség)</i>	360	8	aerobno mezofilne bakterije

Mađarska-Srbija
IPA prekogranični program

Rezultati ispitivanja higijenske ispravnosti vode za piće Srednjeg Banata (najgore stanje)

A víz higiénias minőségének paraméterei Közép-Bánátban (legrosszabb helyzet)

Opština (centralni vodovod)	fizičko - hemijske analize			mikrobiološke analize		
	Broj uz. Mintaszám	% neispravnih uzoraka % nem megf. minták	uzroci neispravnosti	Broj Uz.	% neispar- vnih	uzroci neispravnosti
Zrenjanin	565	100	boja, amonijak, As, gvožđe, utrošak $KMnO_4$	1670	15,2	aerobne mezofilne bakterije, koliformne bakterije, <i>E. coli</i>
Novi Bečej	38	100	boja, amonijak, As, gvožđe, utrošak $KMnO_4$	300	10,0	aerobne mezofilne bakterije, koliformne bakterije
Nova Crnja	61	100	boja, amonijak, gvožđe, utrošak $KMnO_4$	181	7,7	aerobne mezofilne bakterije, koliformne bakterije, <i>E. coli</i>
Sečanj	98	100	boja, amonijak, gvožđe, utrošak $KMnO_4$	259	8,5	aerobne mezofilne bakterije, koliformne bakterije, <i>E. coli</i>
Žitište	71	100	boja, amonijak, As, gvožđe, utrošak $KMnO_4$	196	10,7	aerobne mezofilne bakterije, koliformne bakterije

ČETVRTI PROBLEM: Način snabdevanja vodom za piće stanovništva u AP Vojvodini

Negyedik probléma: Vízellátás módja

- Organizovano snabdevanje vodom ima **372** naselja
  - Organizovano je putem **307** vodovoda
    - **157** vodovoda u nadležnosti javnih preduzeća i pokriva **222** naselja
    - **150** vodovoda u isto toliko naselja je u nadležnosti mesnih zajednica

- Szervezett vízellátása 372 településnek van
- A szervezés 307 vízvezetéken keresztül történik
- 157 vízvezeték a községek irányítása alatt és 222 települést lát el
- 150 vízvezeték ugyanannyi településen, amelyek a helyi közösségek irányítása alatt vannak

Grupa od 91 naselja bez vodovoda (ukupno oko 192.000 stanovnika)

91 település vízellátás nélkül, kb.192.000 lakos

Broj naselja	Broj naselja bez vodovoda	Broj stanovnika
Települések száma	Vízvezeték nélküli települések száma	lakosok száma
64	35	do 500
62	21	500-1000
118	19	1000-2000
138	14	2000-5000
48	2	5000-10000

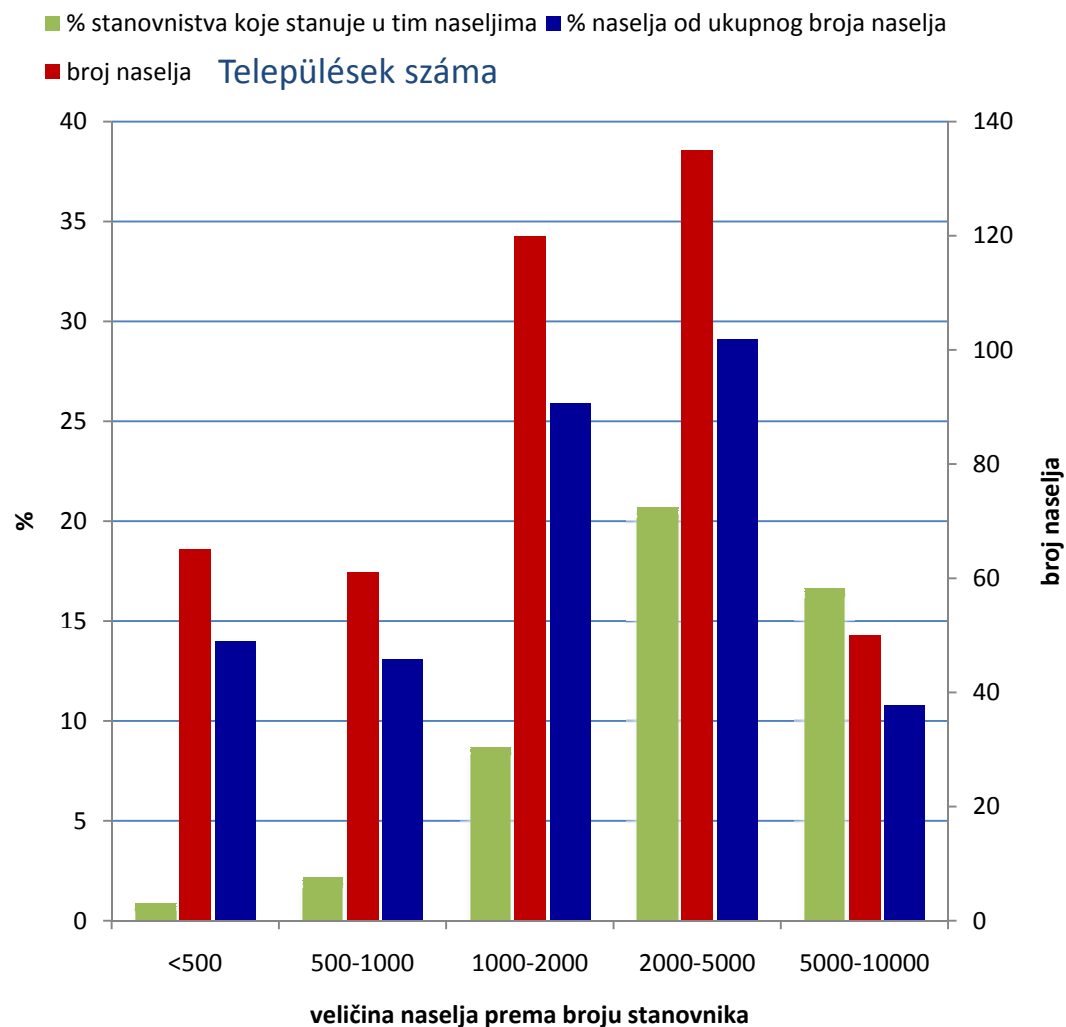
Rasporedela naselja do 10000 stanovnika u Vojvodini Vajdaság településeinek eloszlása 10000 lakosig

49,2% stanovnika stanuje u naseljima ispod 10 000 stanovnika
49,2% a lakosságnal 10 000 kisebb lélekszámú településen él

Najveći broj srednjih i malih naselja u Vojvodini ima već izgrađene svoje javne vodovode. Većina uspešno rešava probleme u pogledu količine vode, ali ne i u pogledu kvaliteta.

49,2% lakos él 10 000 lélekszámúnál kisebb településen

Vajdaság közepes és kis településein túlnyomó részén léteznek már kiépített közművezetékek. Legtöbbjük sikeresen megoldotta a megfelelő vízmennyiség biztosítását, de nem a vízminőséget is.

Zaključak

- **Kvalitet vode za piće u AP Vojvodini je generalno nezadovoljavajući.**
- **Unapređenje distributivnih sistema, odn. njihovo renoviranje sigurno može rešiti mikrobiološki kvalitet koji je prioritet.**
- U pogledu fizičko-hemijskog kvaliteta neophodno je inovirati, odn. **uvesti tehnologije prerade vode** koje će je dovesti do zahtevanog kvaliteta prema Pravilniku o higijenskoj ispravnosti vode za piće.
- **Prioritet treba da imaju ona područja koja su ugrožena povećanim koncentracijama toksičnih materija (npr. arsen).**

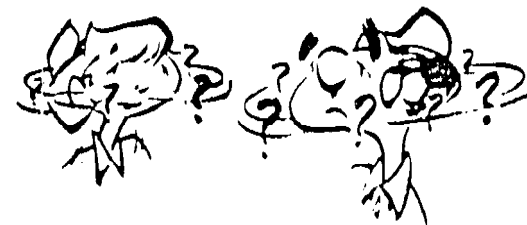
Általánosan, az ivóvíz minősége Vajdaságban nem kielégítő

A víz disztribuíási rendszerek (hálózatok) javítása és felújítása minden bizonnyal biztosítják a megfelelő mikrobiológiai minőségét, ami prioritást élvez.

A fizikai-kémiai minőségég szempontjából szükség van az innovációra, azaz vízkezelési technológiák bevezetésére, amelyek olyan vízminőséget eredményezhetnek, melyek minőségükben megfelelnek majd az Előírásoknak az ivóvizek higiénias biztonságáról.

Prioritást azok a területek kell hogy élvezzenek melyek veszélyeztetettek a mérgező anyagok (pl. arzén) megnövekedett koncentrációja miatt.

Neophodno je: Elengedhetetlenek:

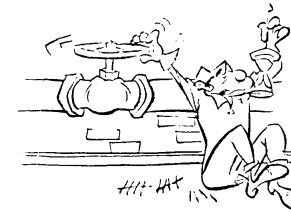
- **Prioritetno rešavati probleme vodosnabdevanja naselja koja imaju toksične parametre u vodi za piće** (pre svega problem arsena)
- **Uvesti, odnosno poboljšati pripremu vode za piće** u naseljima gde on ne zadovoljava odredbe važećeg Pravilnika
- Unaprediti stanje distributivnog sistema
- **Organizovati bolje upravljanje malim vodovodnim sistemima**
- Istražiti alternativna izvorišta

- **Prioritásként megoldani azon települések vízellátási problémáit, melyek ivóvize toxikus anyagot tartalmaz** (mindenek előtt arzént)
- **Bevezetni, illetve javítani az ivóvíz tisztítását** azokon a településeken, ahol nincsenek teljesítve az Előírásokban lefektetett követelmények
- A vízszolgáltató hálózatok fejlesztése
- **Kis vízvezetékes rendszerek használatának jobb megszervezése**
- Alternatív források keresése

Kriterijumi prioriteta (A prioritás kritériumai)

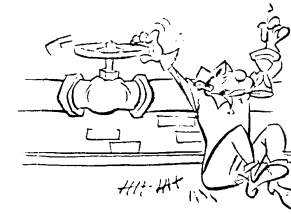
- za snabdevanje naselja vodom, **prioritetno i maksimalno korišćena lokalna izvorišta voda**, a nedostajuće količine obezbediti iz velikih regionalnih i/ili mikroregionalnih sistema,
- **dugoročne potrebe** za vodosnabdevanjem zasnivaće se na izgradnji **integralnih vodoprivrednih sistema**, s posebnim osloncem na velika **regionalna izvorišta**;
- **voda za tehnološke potrebe** treba zahvatati, po pravilu, iz vodotokova, i uz to obavezno recirkulisana; itd.

- A település vízellátására **helyi vízforrások prioritásként történő, maximális használata**, a hiányzó mennyiség nagy regionális és / vagy mikroregionális rendszerekből történő pótlása
- A vízellátás **hosszútávú szükségletei** az **integrált vízgazdálkodási rendszerek** építésén alapulnak majd, melyek a nagy **regionális vízforrásokra** támaszkodnak;
- A **technológiai szükségletekre a vizet** fel kell fogni, főleg a vízfolyamokból és az ilyen vizeket kötelezően recirkuláltatni kell.

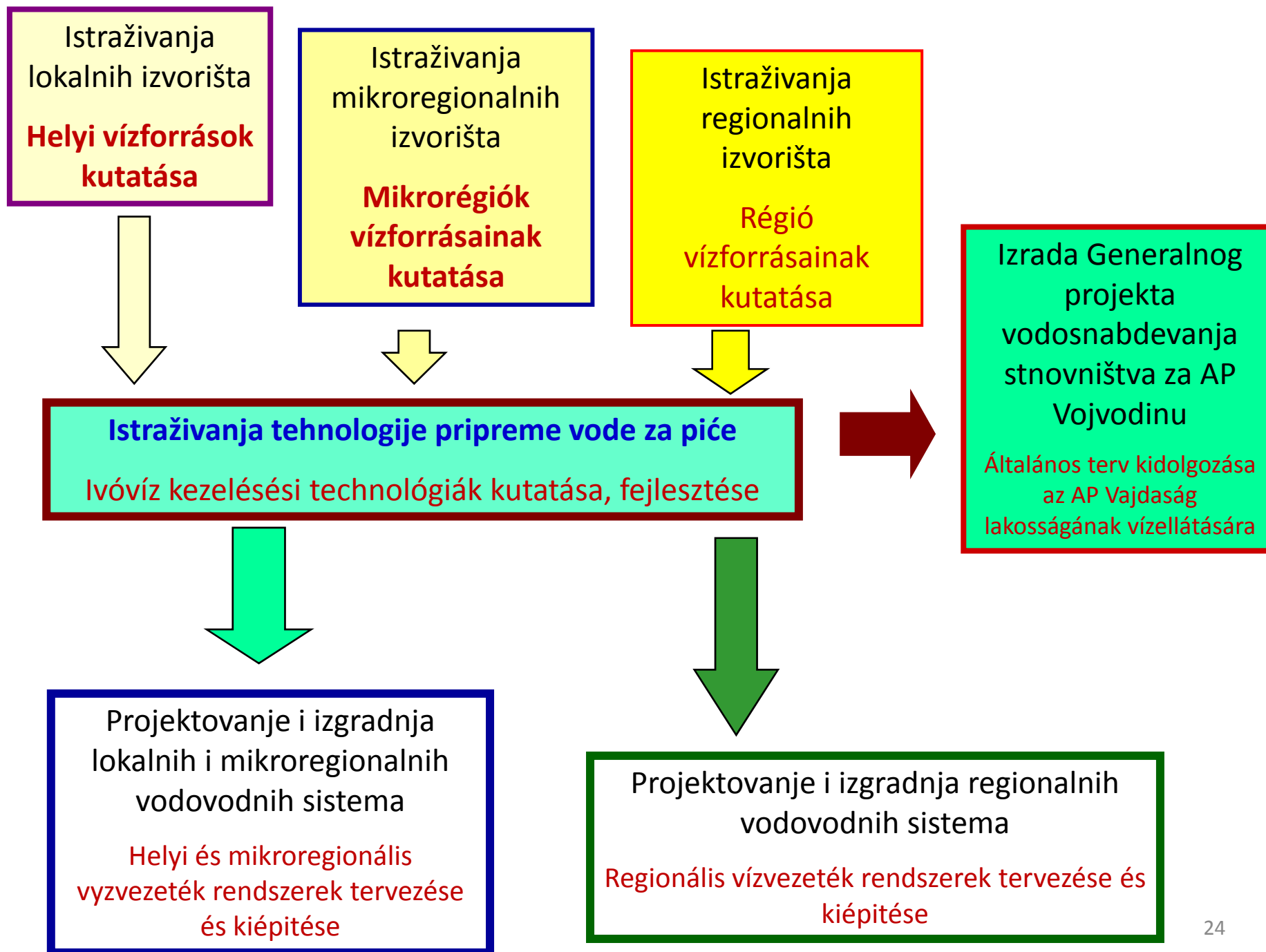
- **Na području AP Vojvodine postoje uslovi za dugoročan održivi razvoj izvorišta** u cilju zadovoljavanja potreba stanovništva vodom za piće (**31 m³/s**), **trenutno se koristi 6,6 m³/s**
- **Rezerve kvalitetnih podzemnih voda su ograničene**, što zahteva planiranje racionalnije eksploatacije i kod manje kvalitetnih izvora primenu tehnologija za preradu

- Az Vajdaság AT területén megvannak a feltételek a források hosszútávú fenntartható fejlesztésére a lakosság ivóvízszükséglete szempontjából (**31 m³/s**), **pillanatnyilag használatos 6,6 m³/s**
- A minőséges talajvíz tartalékok mennyisége limitált, ami a racionális felhasználás tervezését teszi szükségessé, ezért még a kevésbé minőséges vízforrásoknál is szükség van a víztisztítási technológiákra

- **Postoje realne pretpostavke za povećanje kapaciteta većeg broja postojećih lokalnih izvorišta**, kao i za otvaranje novih izvorišta u okruženju u cilju poboljšanja kvaliteta sirove vode,
- **Postoje perspektivna područja na kojima treba intenzivirati istraživanja sa realnom pretpostavkom da omoguće formiranje izvorišta regionalnog i poluregionalnog karaktera**, kojima će se omogućiti održivi razvoj vodosnabdevanja uz najmanja ulaganja.

- Reális elvárások-tervek vannak több lokális forrás kapacitásának növelésére és új források megnyitására a nyers víz minőségének javítása céljából.**
- Léteznek perspektiv területek melyeken erőteljesebb kutatásokat kell végezni azzal a megalapozott elvárással hogy regionális és részlegesen regionális források létrehozása válik lehetővé, melyek kisebb anyagi ráfordítással lehetővé teszik a vízellátás fenntartható fejlődését.**

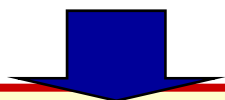

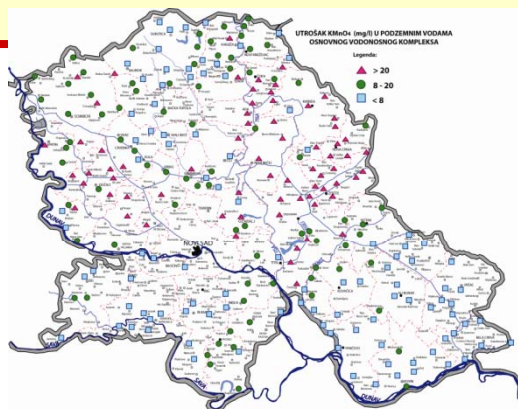
PRE SVEGA!

Neophodnost inoviranja našeg Pravilnika (Sl.list SRJ 42/98) i usklađivanja sa evropskom praksom

Elkerülhetetlen a Szabályzatunk (Sl.list SRJ 42/98) újjítása az EU-s tapasztalatokkal egyetértésben

Jeftinija tehnološka rešenja
Olcsó technológiai megoldások

Supstanca	Jedinica mere	Direktive EU (98/83/EC)	Smernice SZO	Pravilnik SRJ (Sl.list 42/98)
Amonijak	mg/l	0,5	1,5	0,1
Antimon	µg/l	5	20	3
Bor	mg/l	1	2,5	0,3
Hloridi	mg/l	250	250	200
Kadmijum	µg/l	5	3	3
Kalcijum	mg/l			200
Kalijum	mg/l			12
Magnezijum	mg/l			50
Natrijum	mg/l	200	200	150
Nitriti	mg/l	0,5	3 0,2	0,03

Boja	Prihvatljiva i bez nenormalnih promena	15 TCU	10 stepeni kobalt-platinske skale
Miris i ukus	Prihvatljiva i bez nenormalnih promena	--	Bez
Oksidabilnost	5 (mg O ₂ /l)		do 8 (mg KMnO ₄ /l)
Provodljivost (µS/cm, na 20°C)	2500		do 1000

Treba imati uravnotežen i realističan pristup problematici vode za piće

Kiegyensúlyozott és valóság-hű hozzáállással kell kezelni az ivóvíz problémáját

- Ne može se kvalitet vode za piće posmatrati isključivo sam za sebe, van konteksta jednog društva, i na primer **beskompromisno tražiti najviši kvalitet vode, već težiti najvišem mogućem kvalitetu vode za piće**, u postojećim okolnostima.

- Time se ne doprinosi manje narodnom zdravlju i standardu življenja, već se naprotiv čini više, jer se pre može očekivati, i s pravom tražiti, da se realistički postavljene **norme kvaliteta vode za piće pretoče u životnu praksu, nego se dičiti sjajnim normativizmom koji neće biti realizovan.**

- Az ivóvíz minőségét nem lehet a társadalomtól elvontan kezelni és pl. kompromisszum nélkül a legjobb minőségű ivóvizet keresni, hanem az adott körülmények között elérhető legjobb vízminőségre kell törekedni.
- Ezzel nem a népegészség és életstandard kárára cselekszünk, hanem ezekért igyekszünk tenni, hiszen elvárható hogy a valóság-hűen felállított ivóvízminőség normák átvihetők a gyakorlatba. Nem az a cél hogy olyan szabállyal ékeskedjünk, amely nem valósítható meg a gyakorlatba.

Glavna svrha standarda kvaliteta vode za piće je zaštita javnog zdravlja

A ivóvízminőség standardok legfőbb célja a közegészség megőrzése

- Dobra voda za piće (definisana standardima vode za piće) **ne predstavlja značajni rizik za zdravlje upotrebom, tokom života, uključujući različitu osetljivost u raznim dobima života.**
  - **Pod najvećim rizikom su deca i mladi koji žive pod lošim sanitarnim uslovima, kao i stare osobe.**
  - Dobra voda za piće je potrebna za sve uobičajene potrebe u domaćinstvu, uključujući i ličnu higijenu.
  - Standardi se primenjuju na pakovanu vodu i led za ljudsku upotrebu.
- A jó ivóvíz (ivóvíz-standardokkal defineált) a használat során nem jelent jelentősebb kockázatot az egészségre az élet folyamán, beleértve az emberek különböző fokú érzékenységi állapotait az életkortól függően.
  - A rossz szanitárius körülmények között élő gyerekek, fiatalok és idősek magasabb kockázatnak vannak kitéve
  - A jó víz a háztartások egyértelmű igénye, beleértve a személyes tisztálkodást is.
  - A standardok emberi szükségletekre csomagolt vízre és jégre vannak alkalmazva.

- **Kratkoročni i srednjeročni ciljevi treba da se postave tako da se najznačajniji rizici po javno zdravlje prvo kontrolišu.**
- Primer ovakve prakse je i Direktiva Evropske Unije o vodi za piće (98/83/EC).
- Direktiva dozvoljava pod posebnim uslovima državama članicama nepoštovanje parametara iznetih u Aneksu I, deo A i B odnosno **postavljanje drugih viših vrednosti za parametre** koje sama država članica odredi u skladu sa principom
  - **da nema potencijalne opasnosti za javno zdravlje i**
  - **da na datom lokalitetu nije moguće rešiti i održavati snabdevanje vodom na drugi prihvatljiv način.**

- A rövidtávú és középtávú célkitűzések a közegészségre legjellemzősebb veszélyeztetők kontrolálását kell hogy tartalmazzák.
- Példa ilyen gyakorlatra az Európai Unió rendelete az ivóvízekekről (98/83/EC).
- A rendelet külön feltételek mellett megengedi a tagállamoknak az Anex I A és B részben leírt paraméterek változtatását, illetve más, paraméterek alkalmazását ha a tagország azokat a következő elvárásokkal egyetértésben teszi:
- Nincs potenciális veszély a közegészségre és
- Hogy az adott lokalitáson más elfogadható módon nem lehet fenntartani a vízellátást

Dozvoljena odstupanja i izuzeci

- **Zakon o kvalitetu vode za piće može se dopuniti standardima, dozvoljenim odstupanjima i izuzecima kao delovima nacionalne ili regionalne politike.**
  - Ovo može uzeti oblik privremenih izuzetaka za neke zajednice ili oblasti za određeni period vremena
    - npr. EU je produžila rok Mađarskoj do 2009. godine (od 2001-2009. - devet godina) za dostizanje standarda od 10 µg/l za arsena.
    - Zatraženo je da se rok produži do 2012. godine
- A vízminőségről szóló törvényt ki lehet egészíteni standardokkal, megengedett eltérésekkel és kivételekkel is, mint a nemzeti és regionális politika elemeivel.
  - Ez az ideiglenes kivételek formáját is felveheti bizonyos közösségekre, régiókra és időtartalomra vonantkoztatva.
    - Pl. EU Magyarországnak meghosszabította 2009. ig (2001-2009.-kilenc évet) az arzén megengedett határértékének, 10 µg/l , elérését
    - Igényelve lett a határidő meghosszabítása 2012. ig.

PRIMER: Direktiva Evropske Unije o vodi za piće (98/83/EC) – 25. decembar 1998.

Nepoštovanje Direktive treba da bude što kraće, a maksimalno vreme je **devet godina** (3 puta po tri godine uz posebne dozvole Komisije). Za zahtevanje ovakve vrste izuzeća država članica mora imati podatke o:

- **uzrocima,**
- **parametrima koji se ne mogu ispoštovati,**
- **prethodne rezultate monitoringa,**
- **sopstvene predložene maksimalne vrednosti,**
- **podatke o geografskom položaju,**
- **dnevnoj količini vode koja se koristi sa lokaliteta,**
- **populaciji koja se tom vodom snabdeva**
- **da li neka prehrambena industrija postoji na tom području,**
- **odgovarajući plan monitoringa sa povećanom frekvencijom,**
- **izvod akcionog plana za rešavanje stanja, uključujući i raspored aktivnosti i procene troškova i mera,**
- **željeni rok za dozvolu ovakve vrste nepoštovanja Direktive.**

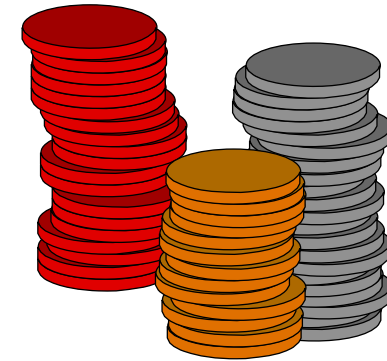
O svemu ovome takođe javnost mora biti propisno informisana, kao i upućena u slučaju specijalnih rizika kako da se ponaša.

Primer Direktive EU o vodi za piće

Olovo, 10 µg/l

- Ova vrednost se odnosi na reprezentativni uzorak vode uzet sa slavine i treba da važi najkasnije do 15-te kalendarske godine od datuma stupanja na snagu Direktiva (25. decembar 2013).
- Kada se budu uvodile mere za postizanje te vrednosti, **zemlje članice daće prioritet onim oblastima gde su koncentracije olova u vodi namenjenoj za ljudsku upotrebu visoke.**
- Zemlje članice osiguraće da se primene sve **odgovarajuće mere za smanjenje koncentracije olova** u vodi namenjenoj za ljudsku upotrebu koliko je najviše moguće tokom perioda neophodnog da se postigne propisana vrednost koncentracije.
- Vrednost **koncentracije za olovo je 25 µg/l počev od 5 godina** (2003. godina) nakon stupanja na snagu ovih Direktiva pa sve do 15 godina (2013. godina) nakon što su one stupile na snagu.

Trihalometani, 100 µg/l

- **Kada je to moguće, bez uticaja na efikasnost dezinfekcije treba insistirati na nižoj vrednosti.**
- Specificirane komponente su: hloroform, bromoform, dibromohlormetan i bromodihlormetan.
- Za vodu iz vodovodne mreže, cisterni i vodu koja se koristi u prehrambenoj industriji ova vrednost se **mora ispoštovati u roku od 10 godina (2008. godina)** od stupanja na snagu Direktive, a u roku **pet godina vrednost treba da je 150 µg/l (2003. godina)**.
- Države članice moraju preduzeti sve mere kako bi se smanjila koncentracija trihalometana koliko god je to moguće i dati prioritet rešavanju ovog problema.

Amerika, 10 µg/l

- The U.S. Environmental Protection Agency (U S EPA) has established a national primary drinking water regulation, or maximum contaminant level (MCL), for arsenic of **10 µg/l** (U. S. Environmental Protection Agency, **2001b**). The regulation came into effect in **2006**.
- Az USA EPA meghozta a nemzeti ivóvízszabályzatot, melyben a kontamináltság maximális szintje arzén esetére **10 µg/l**, ((U. S. Environmental Protection Agency, **2001b**). A szabályzat 2006. -ban lépett életbe.

Primer donošenje standrda: Norme za arsen Standardok megalkotásának példája: normák arzén esetére)

- Do 1987. godine 200 $\mu\text{g/l}$
- Od 1987 – 1998. godine 50 $\mu\text{g/l}$ (Sl.list SFRJ 33/87 i 13/91)
- Od 1998. godine 10 $\mu\text{g/l}$ (Sl. list SRJ, br. 42/98 i 44/99)

- 1987. évtől 200 $\mu\text{g/l}$
- 1987-1998 években 50 $\mu\text{g/l}$ (Sl.list SFRJ 33/87 i 13/91)
- 1998 óta 10 $\mu\text{g/l}$ (“Sl. list SRJ”, br. 42/98 i 44/99)

Mađarska-Srbija
IPA prekogranični program

Broj stanovnika po upravnim okruzima koji koriste vodu sa različitim sadržajem arsena

Lakosok száma közigazgatási körzetek szerint, akik különböző mennyiségű arzént tartalmazó vizet használnak

OKRUG/OPŠTINA Körzet-község	BROJ STANOVNIKA lakosok száma				
	>50 As µg/l	30-50 As µg/l	10-30 As µg/l	>10 As µg/l	Bez podataka
<i>SEVERNO BAČKI OKRUG</i>	136921	0	2372	36688	
<i>ZAPADNO BAČKI OKRUG</i>	27410	19711	72272	44297	
<i>JUŽNO BAČKI OKRUG</i>	57357	33015	44785	446919	
<i>SEVERNO BANATSKI OKRUG</i>	69522	2611	57871	8359	
<i>SREDNJE BANATSKI OKRUG</i>	116994	1839	18434	45086	
<i>JUŽNO BANATSKI OKRUG</i>	0	4181	21767	247747	
<i>SREMSKI OKRUG</i>	13074	23145	52749	141105	
Ukupno broj stanovnika	421278	84502	270250	970201	170658
% stanovnika od ukupnog broja	21.98%	4.41%	14.10%	50.61%	8.9%

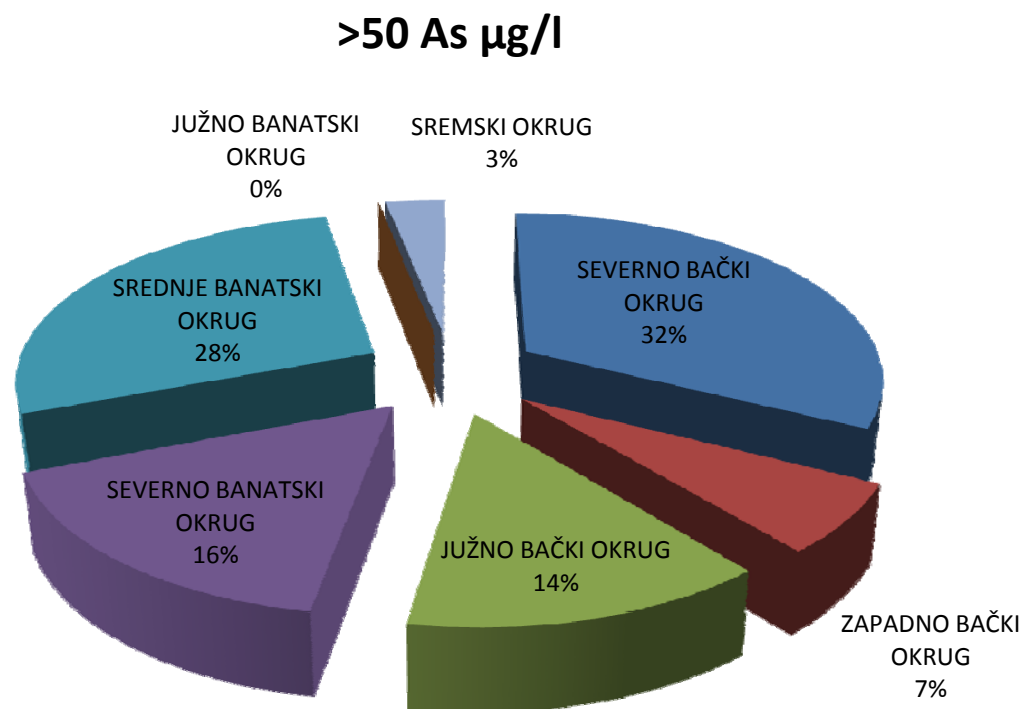
Mađarska-Srbija
IPA prekogranični program

SEVERNO BAČKI OKRUG <i>Észak-Bácskai körzet</i>	136921
ZAPADNO BAČKI OKRUG <i>Nyugat Bácskai körzet</i>	27410
JUŽNO BAČKI OKRUG <i>Dél-Bácskai Körzet</i>	57357
SEVERNO BANATSKI OKRUG <i>Észak-Bánáti k.</i>	69522
SREDNJE BANATSKI OKRUG <i>Közép-Bánáti k</i>	116994
JUŽNO BANATSKI OKRUG <i>Dél-Bánáti k.</i>	0
SREMSKI OKRUG <i>Szerémségi körzet</i>	13074
Ukupno	421.278
Összesen	21.98%

Broj stanovnika koji su pili vodu koja nije zadovoljavala kvalitet vode još prema Pravilniku iz 1987. godine (Sl.list SFRJ 33/87 i 13/91)

Broj stanovnika po upravnim okruzima koji piju vodu sa sadržajem arsena > 50 µg/l

Lakosok száma közigazgatási körzetek szerint, akik arzén > 50 µg/l tartalmazó vizet isznak

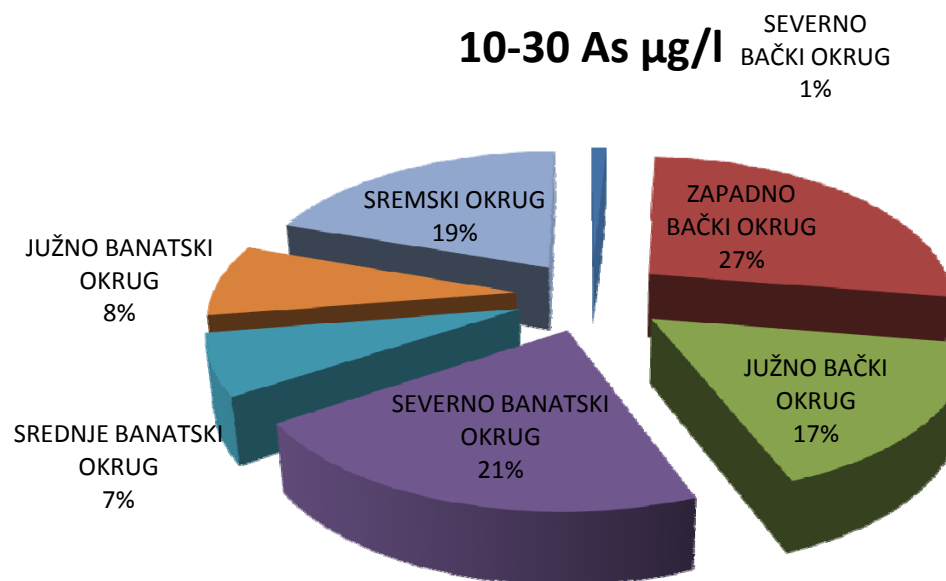
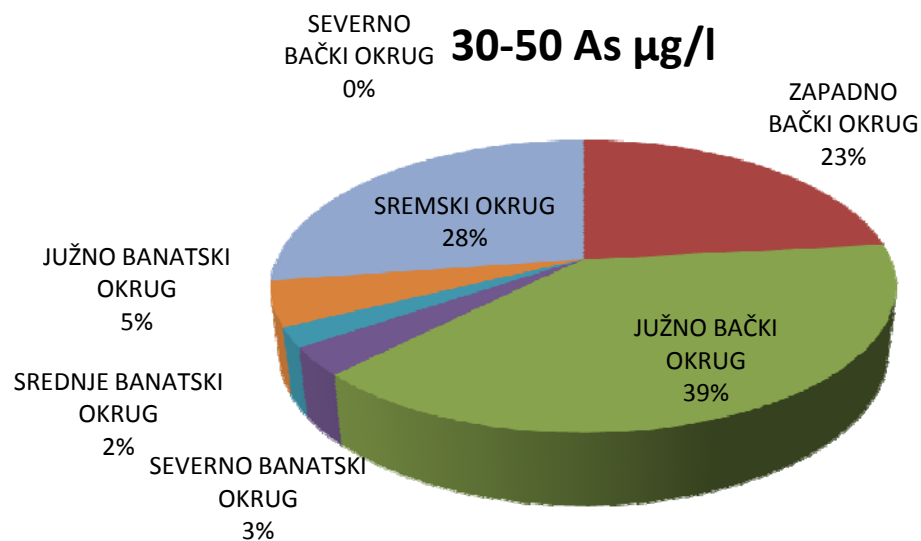

Lakosok száma, akik olyan vizet isznak, amely nem felel meg az 1987-ben hozott szabályzatnak sem (Sl.list SFRJ 33/87 i 13/91)

Mađarska-Srbija
IPA prekogranični program

Komcentracija arsena u vodi za piće Arzénkoncentráció az ivóvízben közzetek szerint	30-50 µg/l	10-30 µg/l
SEVERNO BAČKI OKRUG	0	2372
ZAPADNO BAČKI OKRUG	19711	72272
JUŽNO BAČKI OKRUG	33015	44785
SEVERNO BANATSKI OKRUG	2611	57871
SREDNJE BANATSKI OKRUG	1839	18434
JUŽNO BANATSKI OKRUG	4181	21767
SREMSKI OKRUG	23145	52749
Ukupno	84.502 4.41%	270.250 14.10%

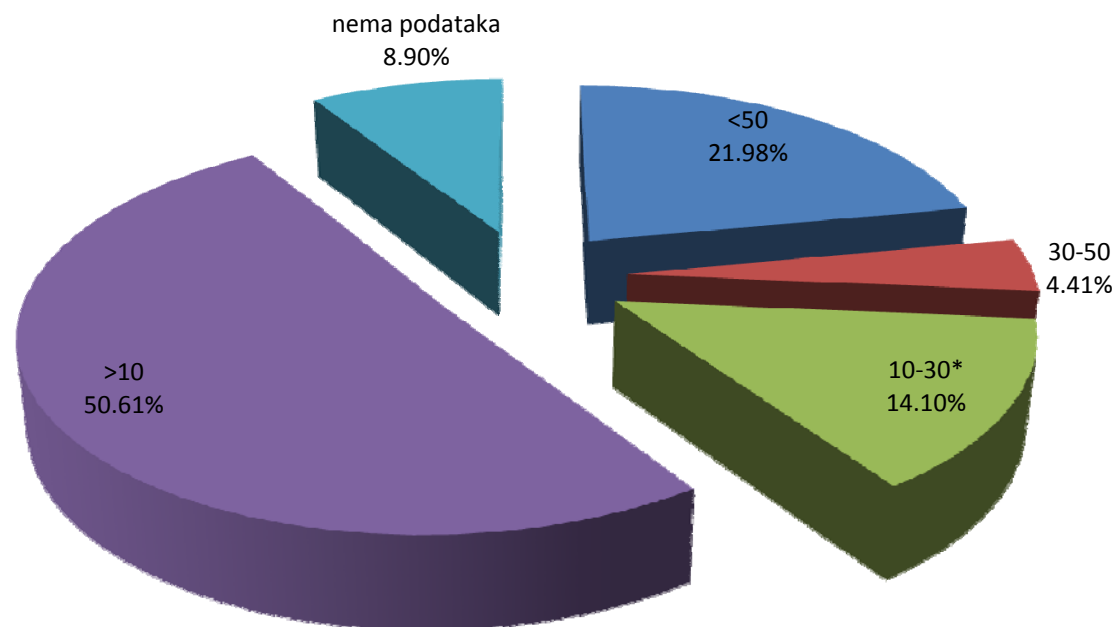
Ukupno na teritoriji
AP Vojvodine 40,49%
stanovnika piju vodu
koja sadrži > 10 µg/l
arsena

Pored toga za 8,9 %
nema podataka o
kvalitetu vode sa
kojom se oni
vodosnabdevaju

Vajdaság AT összlakosságának 40,49% iszik olyan vizet, amely arzéntartalma > 10 µg/l
Emellett 8,9% esetén nincs információ arról, milyen vizekkel vannak ellátva

Procentualni odnos broja stanovnika koji piju vodu sa različitim sadržajem arsena

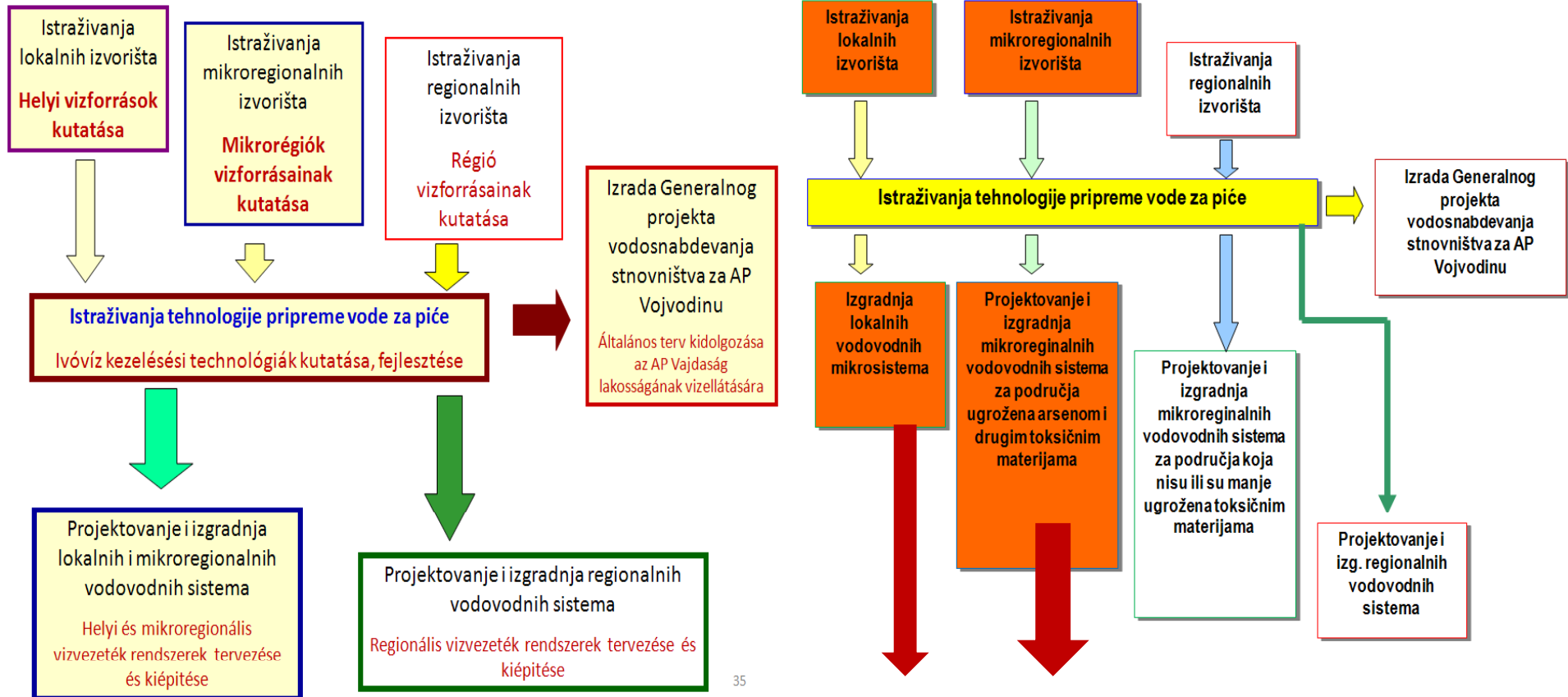
A lakosság százalékaránya az arzéntartalmú ivóvízfogyasztás szempontjából

Mađarska-Srbija
IPA prekogranični program

ZAKLJUČAK- KÖVETKEZTETÉS

35

A kiépítés ideje a következő 9 év, mialatt minden 3. évben a közvélemény és hatóság felelős szerveinek érettsítése kell hogy történjen

**VREME IZGRADNJE ZA NAREDNIH 9 GODINA, S
TIM DA SE SVAKE TRI GODINE IZVEŠTAVAJU
JAVNOST I NADLEŽNI ORGANI**

23- 24.02.2012.

39

Hvala na pažnji!
Köszönöm a figyelmet!

Dobri susedi
zajedno stvaraju
budućnost